

Επισκόπηση εξελίξεων Φεβρουάριος 2018

Δείκτες αφίξεων και εσόδων¹

Θετικά ξεκίνησε η χρονιά, με αύξηση οδικών και αεροπορικών αφίξεων τον Ιανουάριο 2018 έναντι του Ιανουαρίου 2017:

- στα κυριότερα **αεροδρόμια** καταγράφηκε αύξηση των **διεθνών αφίξεων** +17,0%. Αύξηση παρατηρήθηκε τόσο στην Αθήνα (+22,4%) όσο και στα περιφερειακά αεροδρόμια (+4,2%).
- οι **διεθνείς οδικές αφίξεις**, μετά από τρεις μήνες συνεχούς κάμψης το 4^ο 3μηνο 2017, τον Ιανουάριο παρουσίασαν σημαντική αύξηση +19,7%.

Θετικό ξεκίνημα του 2018 με αύξηση των διεθνών αεροπορικών και οδικών αφίξεων τον Ιανουάριο

Σύμφωνα με την **Έρευνα Συνόρων¹** της ΤτΕ, τον Δεκέμβριο 2017 η εισερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση μειώθηκε οριακά κατά -0,3% σε σχέση με τον Δεκέμβριο 2016, και οι ταξιδιωτικές εισπράξεις εμφάνισαν οριακή αύξηση +0,8%. Ως αποτέλεσμα υπήρξε μικρή αύξηση της ΜΚΔ τον Δεκέμβριο. Για το σύνολο του έτους, επιτεύχθηκαν νέα υψηλά τόσο στις αφίξεις (27,2 εκ. χωρίς κρουαζιέρα), όσο και στα έσοδα (€ 14,2 / 14,6 δισ. χωρίς/με κρουαζιέρα), με μικρή αύξηση της ΜΚΔ (+1,4%).

ΤΤΕ: νέα ρεκόρ αφίξεων ταξιδιωτών (27,2 εκ.) και συνολικών εσόδων (€ 14,6 δισ.) το 2017

Δείκτες Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης (ΔΚΕ) αγορών μας

Βελτίωση δείχνει ο **ΔΚΕ στις περισσότερες αγορές του ελληνικού τουρισμού**, και στην πλειονότητά τους κυμαίνεται σε υψηλότερα επίπεδα από τον αντίστοιχο δείκτη του μέσου όρου του ΟΟΣΑ. Δεδομένου ότι η καταναλωτική εμπιστοσύνη αποτελεί σημαντική παράμετρο για την πραγματοποίηση ταξιδιών αναψυχής, το στοιχείο αυτό δείχνει προοπτικές διατήρησης της ισχυρής ζήτησης για το ελληνικό τουριστικό προϊόν. Εξαιρεση αποτελούν – οι σημαντικές για την Ελλάδα – αγορές της Βρετανίας και των ΗΠΑ που ο αντίστοιχος δείκτης είναι μειωμένος σε σχέση με πέρυσι. Αντίθετα στην Τουρκία, ο δείκτης πέρασε από αρνητικό πρόσημο σε θετικό.

Οι μοναδικές αγορές μας στις οποίες εκτιμάται επιδείνωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης είναι της Βρετανίας και των ΗΠΑ.

Εξελίξεις στον ελληνικό τουρισμό

Οι θετικές οικονομικές εξελίξεις στις αγορές μας προοιωνίζουν περαιτέρω αύξηση αφίξεων και εσόδων, με βασική 'ατμομηχανή' την Γερμανική αγορά που, έως και τον Ιανουάριο, παρουσιάζει αύξηση αφίξεων ~+40%. Αν και ο ρυθμός αύξησης αναμένεται να υποχωρήσει, η συνολική αύξηση από Γερμανία για το 2018 αναμένεται να είναι σημαντική. Από την άλλη πλευρά η δυναμική επάνοδος της Τουρκίας (~+90% στην Γερμανική αγορά έως και τον Ιανουάριο) και της Βόρειας Αφρικής (π.χ. Τυνησία ~+80%, Αίγυπτος ~+70%) στην αγορά, προοιωνίζουν πολύ εντονότερες συνθήκες ανταγωνισμού από το 2019 και μετά, για τις οποίες ο ελληνικός τουρισμός ξεκινάει με σοβαρό ανταγωνιστικό μειονέκτημα λόγω υψηλής φορολόγησης (ΦΠΑ, φόρος διαμονής) του τουριστικού του προϊόντος (βλ. [εδώ](#), κεφ. 5).

Η δυναμική των αγορών μας προοιωνίζει άλλη μια καλή τουριστική χρονιά το 2018. Όμως η ανάκαμψη της Τουρκίας και της Βόρειας Αφρικής θα βρει τον ελληνικό τουρισμό με ανταγωνιστικό μειονέκτημα λόγω υψηλής φορολόγησης (ΦΠΑ, φόρος διαμονής).

Η απευθείας σύνδεση του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών με το λιμάνι του Πειραιά και η έναρξη διεθνών πτήσεων στο αεροδρόμιο Ιωαννίνων δίνουν ώθηση στις δυνατότητες ανάπτυξης σε δύο προορισμούς (τα νησιά των

Σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης του τουρισμού της Ηπείρου και των

¹ Λόγω της διαφορετικής μεθοδολογίας που ακολουθείται για την συλλογή διοικητικών στοιχείων και της δειγματοληψίας της Έρευνας Συνόρων (ΕΣ) της ΤτΕ, τα διοικητικά στοιχεία δεν είναι ευθέως συγκρίσιμα μεταξύ τους, ούτε με αυτά της ΕΣ - βλ. σημείωση στην σελ. 3 του Δελτίου καθώς και [εδώ](#) για λεπτομέρειες.

Κυκλάδων χωρίς διεθνές αεροδρόμιο και την Ήπειρο αντίστοιχα) που διαθέτουν ένα 'αυθεντικό' προϊόν και μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης με δημιουργία σύνθετων προϊόντων που, εκτός από τις φυσικές ομορφιές των τόπων, θα βασίζονται και σε πολιτιστικά στοιχεία και την γαστρονομία, ανταποκρινόμενοι στις νέες τάσεις (βλ. επ.).

νησιών των Κυκλάδων που δεν διαθέτουν διεθνές αεροδρόμιο.

Εξελίξεις στον τουρισμό διεθνώς

Σύμφωνα με στοιχεία που παρουσίασαν η ITB και η IPK, η αγορά ταξιδιών πολυτελείας κατέχει το 7% της αγοράς και αναπτύσσεται με διψήφιο ποσοστό. Παράλληλα αλλάζει ο χαρακτήρας τους, με την αναζήτηση αυθεντικών εμπειριών και την απόλαυση ελεύθερου χρόνου να υποκαθιστούν την επίδειξη πλούτου και την απόλαυση υλικών αγαθών.

Η αγορά ταξιδιών πολυτελείας αναπτύσσεται και μετασχηματίζεται σε αγορά εμπειριών και ελεύθερου χρόνου.

Η μακροοικονομική προσαρμογή της ελληνικής οικονομίας

Μετά την αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας από την S&P τον Ιανουάριο, σε αντίστοιχες αναβαθμίσεις προχώρησαν τον Φεβρουάριο και η Fitch και η Moody's διατυπώνοντας πολύ ευνοϊκές εκτιμήσεις για την πορεία της ελληνικής οικονομίας. Προ της αναβάθμισης πραγματοποιήθηκε με επιτυχία η έκδοση 7ετούς ομολόγου € 3,0 δισ. του Ελληνικού Δημοσίου, με απόδοση 3,5% και προσφορές € 6,0 δισ. Η έκδοση έγινε χωρίς την υποστήριξη της ΕΚΤ που παρέχεται σε όλες τις άλλες χώρες και που αναμφισβήτητα συμβάλλει ώστε τα spreads των ομολόγων Ιταλίας και Πορτογαλίας να είναι 2% χαμηλότερα των ελληνικών. Τέλος, ομαλά εξελίσσεται η ολοκλήρωση της 3ης Αξιολόγησης και η εκταμίευση των € 6,7 δισ. σε 2 δόσεις (5,7+1,0).

Θετικές εξελίξεις στα μακροοικονομικά: αναβάθμιση από οίκους αξιολόγησης, έκδοση 7ετούς ομολόγου και θετική εξέλιξη 3ης αξιολόγησης

Χωρίς άλλη χρηματοδότηση από τους εταίρους ή τις αγορές, τα ταμειακά διαθέσιμα του Ελληνικού Δημοσίου στις 31/12/18 αναμένονται περί τα € 10 δισ. ενώ, με τα σημερινά δεδομένα, οι χρηματοδοτικές ανάγκες της χώρας μας μέχρι τα τέλη του 2019 είναι περίπου 17 δισ. ευρώ. Ως τον Ιούλιο θα προσδιοριστεί το ύψος της περαιτέρω χρηματοδότησης που θα συνεισφέρουν οι εταίροι μας – εκτιμάται περί τα € 9 δισ. – που, μαζί με τα κεφάλαια που ήδη έχουμε αντλήσει από τις αγορές και αυτά που θα αντλήσουμε τους επόμενους μήνες, μπορούν να αποτελέσουν μια μορφή εγγύησης για να δανειζόμαστε από τις αγορές με ανεκτά επιτόκια έως τα τέλη του 2019, όταν θα πρέπει να έχει αναβαθμιστεί πλήρως η δανειοληπτική αξιοπιστία της χώρας.

€ 17 δισ. οι χρηματοδοτικές ανάγκες της χώρας έως τέλη 2019 οπότε και θα πρέπει να έχει αναβαθμιστεί πλήρως η πιστοληπτική ικανότητα της χώρας.

Η εκτέλεση του Προϋπολογισμού 2017 στο 12μηνο 2017, σηματοδοτεί την επίτευξη ΠΠΓΚ το 2017 υψηλότερου του 2,44% του ΑΕΠ που εκτιμάται στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού 2018, δεδομένης της υπέρβασης του στόχου για τα καθαρά έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού κατά € 258 εκατ. και της εξοικονόμησης πρωτογενών δαπανών κατά € 982 δισ. Περαιτέρω, η υπέρβαση των στόχων Πρωτογενών Πλεονασμάτων Γενικής Κυβέρνησης (ΠΠΓΚ) των Προϋπολογισμών 2015, 2016 και 2017, και τα πρόσθετα δημοσιονομικά μέτρα ύψους 0,6% του ΑΕΠ που θα εφαρμοστούν το 2018, δημιουργούν προσδοκίες ότι το ΠΠΓΚ το 2018 ενδέχεται να υπερβεί τον στόχο 3,82% του ΑΕΠ που προβλέπει η ΕΕΠ2018 (και στόχο 3,5% ΑΕΠ που απαιτείται από το 3ο Μνημόνιο). Η εκτέλεση του Προϋπολογισμού της Κεντρικής Κυβέρνησης τον Ιανουάριο 2018, με ΠΠΓΚ € 1,88 δισ. έναντι στόχου € 0,72 δισ. υποστηρίζει αυτήν την εκτίμηση.

Η εξέλιξη του ΠΥ 2017 σηματοδοτεί υπέρβαση του στόχου ΠΠΓΚ. Η εκτέλεση των ΠΥ 2015, 2016 και 2017, τα πρόσθετα δημοσιονομικά μέτρα 0,6% του ΑΕΠ για το 2018, και τα στοιχεία εκτέλεσης του ΠΥ 2018 τον Ιανουάριο, δημιουργούν συνθήκες υπέρβασης του στόχου ΠΠΓΚ 3,8% του ΑΕΠ.